

**Львівський національний університет імені Івана Франка
Кафедра новітньої історії України**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор

з науково-педагогічної роботи

« ____ » _____ 20__ р.

**Робоча програма
навчальної дисципліни**

**ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ
XIX – ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ XX СТОЛІТТЯ: ПОСТАТІ,
СОЦІОКУЛЬТУРНЕ СЕРЕДОВИЩЕ, ЗДОБУТКИ**

галузь знань
спеціальність
факультет

03 Гуманітарні науки
032 Історія та археологія
Історичний

2019–2020 навчальний рік

Програму склав:

Доцент кафедри новітньої історії України, канд. іст. наук Мудрий М. М.

Програма схвалена на засіданні кафедри новітньої історії України

Протокол № _____ від «_____» _____ 20__ р.

Завідувач кафедрою _____ /проф., д-р іст. наук Сухий О. М./

«_____» _____ 20__ р.

Схвалено Вченою радою історичного факультету.

Протокол № _____ від «_____» _____ 20__ р.

Голова Ради _____ /проф. Качараба С.П./

«_____» _____ 20__ р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 03 <u>Гуманітарні науки</u>	За вибором	
	Спеціальність: <u>032 Історія та археологія</u>	Рік підготовки	
		2	-й
		Семестр четвертий	
Загальна кількість годин – 90+		4-й	-й
		Лекції	
42 год. самостійна робота Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самост. роботи студента – 2,8	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Доктор філософії	32 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	год.
		Самостійна робота	
		42 год.	год.
		Вид контролю:	
			Іспит

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

В основу навчального курсу покладено розуміння інтелектуальної історії як окремої історичної дисципліни, об'єктом вивчення якої є людина (люди) минулого, яка розглядається під кутом зору, як вона (вони) «конструювала» політичний, економічний, релігійний, національний та інші сегменти суспільного життя. Інтелектуальна історія вивчає історичні аспекти творчої та інтелектуальної сфери людської діяльності через культуру, біографію та соціокультурне оточення їх носіїв, включаючи її умови, форми і результати. Об'єктом інтелектуальної історії є процес «конструювання» культури (у широкому розумінні цього поняття) у свідомості людей минулого.

№ з/п	Зміст умінь, що забезпечується
1	Використовувати в освітній і науковій роботі поняття «інтелектуальна історія»; визначати перспективи застосування методологічних підходів інтелектуальної історії до історії України XIX століття.

2	Характеризувати українське «національне відродження» першої половини XIX століття в контексті загальноєвропейських інтелектуальних течій; пояснювати роль літератури у формуванні модерного українського руху.
3	Визначати ідейні основи українського руху в Російській імперії та Австро-Угорській монархії в другій половині XIX століття; пояснювати взаємозв'язок між культурно-інтелектуальними та політичними процесами.
4	Характеризувати філософсько-світоглядні засади діяльності та соціальне призначення університетських осередків, церковних інституцій тощо; пояснювати взаємозв'язок між історіографією та ідеологією українського руху.
5	Описувати стильові риси класицизму, романтизму, реалізму й модернізму в українській літературі, театральному й музичному мистецтві, архітектурі, живопису; визначати сутність і зміст поняття «національна культура».
6	Визначати структуру узагальненого образу та індивідуальні риси українського інтелектуала / інтелектуала XIX століття у баченні суспільства і влади.

3. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ДИСЦИПЛІНИ

3.1. ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС:

Шифр змістового модуля	Назва змістового модуля	К-ть аудитор. год.
№ 1	<p>ЩО ТАКЕ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ІСТОРІЯ?</p> <p>1. Термін «інтелектуальна історія». Напрями інтелектуальної історії: англо-американська «інтелектуальна історія», французька «історія ментальностей», німецька «історія понять». «Кембриджська школа» досліджень інтелектуальної історії. Інституційне оформлення інтелектуальної історії: «Міжнародна асоціація інтелектуальної історії» (<i>International Society of Intellectual History</i>).</p> <p>2. Роль інтелектуальної історії у процесі міждисциплінарного кооперування та інтеграції суспільних наук: зв'язок інтелектуальної історії з філософією, політичною теорією, культурною історією, соціологією.</p> <p>3. Історія України XIX століття в перспективі методологічних підходів інтелектуальної історії. Джерела з інтелектуальної історії України XIX століття.</p>	4
№ 2	<p>УКРАЇНСЬКЕ «НАЦІОНАЛЬНЕ ВІДРОДЖЕННЯ» В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІСТОРІЇ КІНЦЯ XVIII – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XIX СТОЛІТЬ</p> <p>1. Вплив Французької революції на ідейний клімат Центрально-Східної Європи. Принцип суверенітету нації. Вплив німецького Романтизму на розвиток українського національного руху.</p>	10

	<p>2. Тяглисть козацького (малоросійського) патріотизму. Українські автономісти під час російсько-французької війни 1812 року. Історичні наративи як спосіб легітимізації народу-нації. Українське масонство.</p> <p>3. Харківські романтики. «Ідеологічна» функція літературної творчості Івана Котляревського і Тараса Шевченка.</p> <p>4. Ідея слов'янської взаємності та «український месіанізм». Кирило-Мефодіївське товариство. «Руська трійця» та ідейні передумови революції 1848 року.</p> <p>5. «Українське питання» у баченні російської та австрійської влади й громадськості.</p>	
№ 3	<p>ІДЕЙНІ ОСНОВИ УКРАЇНСЬКОГО РУХУ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТОЛІТТЯ</p> <p>1. Народництво («народолюбство») як світоглядна основа українського руху в Російській імперії. Концептуалізація національної історії: історіософія Миколи Костомарова, Володимира Антоновича, Михайла Грушевського. Світогляд, історіософія та ідеологія Пантелеймона Куліша.</p> <p>2. Політичні ідеї Михайла Драгоманова. «Культурницька» і «політична» течії в українському русі. Ідея національної єдності українців.</p> <p>3. Національно-політичні орієнтації українського суспільства в Галичині, на Буковині й Закарпатті: полонофільство, русофільство («москвофільство»), українофільство.</p> <p>4. «Соціалізація» національної ідеї в Галичині. Філософський світогляд Івана Франка. «Націоналізація» селянства.</p>	8
№ 4	<p>КУЛЬТУРНО-ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ХІХ СТОЛІТТЯ</p> <p>1. Поняття «національної культури». Ментальні риси української культури.</p> <p>2. Університети на Україні (Харківський, Київський, Одеський, Львівський, Чернівецький): освітнє, наукове та соціальне призначення.</p> <p>3. Новочасні світоглядні та культурно-мистецькі течії (класицизм, романтизм, реалізм). Ранній український модернізм.</p> <p>4. Роль Церкви й духовенства у формуванні основ новочасного українського суспільства.</p>	8
№ 5	<p>УКРАЇНСЬКИЙ ІНТЕЛІГЕНТ / ІНТЕЛЕКТУАЛ ХІХ СТОЛІТТЯ: УЗАГАЛЬНЕНИЙ ОБРАЗ ТА ІНДИВІДУАЛЬНІ РИСИ</p>	2
Всього:		32

3.2. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

№ з/п	Назва змістовного модуля	К-сть годин
1.	«Інтелектуальна історія» та її дефініції. Напрями інтелектуальної історії.	2
2.	Джерела з інтелектуальної історії України XIX – першої третини XX ст.	2
3.	Теоретико-методологічні підстави інтелектуальної історії.	2
4.	Українське національне відродження першої половини XIX ст.	2
5.	Українська інтелектуальна історія другої половини XIX – першої третини XX ст.	
6.	Українська інтелектуальна історія: просопографічний вимір.	6
Всього:		16

3.3. САМОСТІЙНА РОБОТА АСПИРАНТА:

Розподіл самостійної роботи аспіранта за темами при підготовці до лекційних занять:

№ тем и	Назва теми	К-ть годин
1	Що таке інтелектуальна історія?	10
2	Українське «національне відродження» в контексті європейської історії кінця XVIII – першої половини XIX ст.	10
3	Ідейні основи українського руху в другій половині XIX ст.	5
4	Культурно-інтелектуальна історія України XIX ст.	5
5	Український інтелігент / інтелектуал XIX століття: узагальнений образ та індивідуальні риси	12
Всього:		42

4. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

ТЕОРЕТИЧНІ ПРАЦІ:

Андрєєв В. Інтегральний напрям сучасної історіографії: інтелектуальна історія // Ейдос (Київ). – 2005. – Вип. 1. – С. 17–23.

Верменич Я. Історія ідей та криза історизму // Ейдос (Київ). – 2005. – Вип. 1. – С. 24–27.

Зашкільняк Л. Інтелектуальна історія: спроба конвенції (деякі методологічні міркування) // Ейдос (Київ). – 2005. – Вип. 1. – С. 28–35.

Калакура Я. С. Класифікація джерел інтелектуальної історії України // Історичний архів (Миколаїв). – 2012. – Вип. 8. – С. 106–113.

Колесник І. Культурно-інтелектуальна історія як дзеркало «нової наукової революції» // Ейдос (Київ). – 2005. – Вип. 1. – С. 36–45.

Колесник І. Українська історіографія в полі національної історії: Modern of Postmodern? // Ейдос (Київ). – 2005. – Вип. 1. – С. 227–246.

Колесников К. Історіографічний постмодернізм: нова інтелектуальна історія // Ейдос (Київ). – 2005. – Вип. 1. – С. 46–60.

Репина Л. Интеллектуальная история на рубеже XX–XXI веков // Новая и новейшая история (Москва). – 2006. – № 3. – С. 12–22.

Репина Л. П. Опыт междисциплинарного взаимодействия и задачи интеллектуальной истории // Диалог со временем. Альманах интеллектуальной истории. – Москва, 2005. – Вып. 15. – С. 3–14.

Смолій В. Інтелектуальна історія: спроба конвенції // Ейдос (Київ). – 2005. – Вип. 1. – С. 3–16.

ДЖЕРЕЛА:

Антонович В. Б. Моя сповідь: Вибрані історичні та публіцистичні твори / Упор. О. Тодійчук, В. Ульяновський. Вст. ст. та коментарі В. Ульяновського. – Київ, 1995.

Бантыш-Каменский Д. Н. История Малой России от водворения славян в сей стране до уничтожения гетманства / Репринтне видання; Передм. О. І. Гуржія. – Київ, 1993.

Грушевський М. Звичайна схема «русскої» історії й справа раціонального укладу історії східного слов'янства // Михайло Грушевський. Твори у 50 томах / Редкол.: П. Сохань, Я. Дашкевич, І. Гирич та ін.; Голов. ред. П. Сохань. – Т. 1: Серія «Суспільно-політичні твори (1894–1907)». – Львів, 2002. – С. 75–99.

Драгоманов М. П. Вибране («...мії задум зложити очерк історії цивілізації на Україні») / Упоряд. та авт. іст.-біогр. нарису Р. С. Міщук; Приміт. Р. С. Міщука, В. С. Шандри. – Київ, 1991. – («Пам'ятки історичної думки України»).

Кирило-Мефодіївське товариство: У 3 т. / АН УРСР. Археограф. комісія та ін.; упоряд. М. І. Бутич, І. І. Глизь, О. О. Франко; редкол.: П. С. Сохань (голов. ред.) та ін. – Київ, 1990. – Т. 1–3.

Конисский Г. История Русов / Репринтное воспроизведение издания 1846 года; Отв. ред. В. А. Замлинский. – Киев, 1991.

Костомаров Н. И. Исторические произведения. Автобиография / Сост. и ист.-биогр. очерк В. А. Замлинского; Примеч. И. Л. Бутича. 2-е изд. – Киев, 1990.

«Русалка Дністрова» [Кн. I]. Репринтне відтворення першодруку 1837 р.; [Кн. II]. Науково-критичне видання / Ред.-упорядн. та автор післямови М. Шалата. Відп. за вип. Ф. Стеблій, Б. Якимович. – Львів, 2007.

Стеблій Ф. Визначна пам'ятка української політичної думки середини XIX століття – «Слово перестороги» Василя Подолинського // Записки Наукового товариства імені Шевченка (Львів). – 1994. – Т. ССХХVIII: Праці Історично-філософської секції. – С. 434–487.

Фундація Галицької митрополії у світлі дипломатичного листування Австрії та Святого Престолу 1807–1808 років: Збірник документів / Упоряд., вступ. ст. та комент. В. Ададунова. – Львів, 2011.

Шашикевич М. Повне зібрання творів / Упорядник і редактор М. Шалата. – Дрогобич, 2012.

ЛІТЕРАТУРА:

Ададуров В. «Наполеоніда» на Сході Європи: Уявлення, проекти та діяльність уряду Франції щодо південно-західних окраїн Російської імперії на початку XIX століття. – Львів, 2007.

Антоняк І. Політичні дилеми Греко-католицької церкви в Галичині в останній чверті XIX століття (на прикладі діяльності митрополита Сильвестра Сембратовича) // Львів: місто – суспільство – культура: Зб. наук. праць / За ред. О. Аркуші, О. Вінниченка, М. Мудрого. – Львів, 2012. – Т. 8. – Част. 2: Культура, освіта, наука, церква. – (Вісник Львів. ун-ту. Серія істор. Спец. вип.). – С. 70–94.

Аркуша О., Мудрий М. Історичні дослідження в інтелектуальних та політичних контекстах південно-західної Галичини // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 2014. – Вип. 50. – С. 19–41.

Аркуша О., Мудрий М. Русофілізм в Галичині в середині XIX – на початку XX ст.: генеза, етапи розвитку, світогляд // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 1999. – Вип. 34. – С. 231–268.

Бояновська Е. М. Микола Гоголь: між українським і російським націоналізмом. – Київ, 2013.

Венгерська В. О. Інтелектуали в XIX ст.: феномен множинних лояльностей // Інтелігенція і влада. Серія: Історія (Одеса). – 2011. – Вип. 21. – С. 17–27.

Вендланд А. В. Русофіли Галичини. Українські консерватори між Австрією та Росією, 1848–1915 / Пер. з нім. Х. Назаркевич; наук. ред. М. Мудрий. – Львів, 2015.

Власовський І. Нарис історії Української Православної Церкви: У 4 т. – Нью Йорк; Бавид Брук, 1977. – Т. 3 (XVIII–XX ст.). – (Репринт. вид.: Київ, 1998).

Вульпіус Р. Релігія та національний рух у Східній Україні. Роль православного духовенства у «націотворенні» (кінець XIX – початок XX століття) // Ковчег: Науковий збірник із церковної історії. – Львів, 2001. – Число 3. – С. 321–333.

Вульпіус Р. І ворог, і жертва: Унійна Церква в Україні з погляду православних (1830–1920) // Ковчег: Науковий збірник із церковної історії. – Львів, 2012. – Число 6: Насилля влади проти свободи сумління. – С. 115–137.

Грабович Г. До історії української літератури: Дослідження, есеї, полеміка. – Київ, 2003.

Грабович Г. Поет як міфотворець. Семантика символів у творчості Тараса Шевченка / Перекл. з англ. С. Павличко. Друге виправлене й авторизоване видання. – Київ, 1998.

Грицак Я. «Молоді» радикали в суспільно-політичному житті Галичини // Записки Наукового товариства імені Шевченка (Львів). – 1991. – Т. ССХХІІ: Праці історико-філософської секції. – С. 71–110.

Грицак Я. «Яких-то князів були столиці в Києві?..»: до конструювання історичної пам'яті галицьких українців у 1830–1930-ті роки // Україна модерна (Львів). – 2001. – Число 6. – С. 77–95.

Грицак Я. Пророк у своїй вітчизні. Франко та його спільнота (1856–1886). – Київ, 2006.

Грицак Я. Руслан, Богдан і Мирон: три приклади конструювання ідентичності серед галицьких русино-українців // *Україна модерна* (Київ–Львів). – 2003. – Число 8. – С. 25–50.

Грушевський М. З починів українського соціалістичного руху. Начерки і фрагменти // Михайло Грушевський. Твори у 50 томах / Редкол.: П. Сохань, Я. Дашкевич, І. Гирич та ін.; Голов. ред. П. Сохань. – Т. 1: Серія «Історичні студії та розвідки (1917–1923)». – Львів, 2009. – С. 86–198 (коментарі М. Мудрого. – С. 435–462).

Гундорова Т. Проявлення Слова. Дискурсія раннього українського модернізму. – Київ, 2009.

Дашкевич Я. «Весна народів» 1848 року та її передісторія в Україні // *Вісник Львівської комерційної академії. Серія – гуманітарні науки.* – 2000. – Вип. 3. – С. 5–13.

Дашкевич Я. Берлін, квітень 1791 р. Місія В. В. Капніста. Її передісторія та історія // *Дашкевич Я. Постаті: Нариси про діячів історії, політики, культури. Друге, виправлене й доповнене видання.* – Львів, 2007. – С. 205–246.

Дашкевич Я. Постаті: Нариси про діячів історії, політики, культури / 2-ге вид., виправл. й доповн. – Львів, 2007. – С. 295–332 (Михайло Драгоманов), 366–449 (Михайло Грушевський).

Добржанський О. Національний рух українців Буковини другої половини ХІХ – початку ХХ ст. – Чернівці, 1999.

Скельчик С. Українофіли. Світ українських патріотів другої половини ХІХ століття. – Київ, 2010.

Земський Ю. Польська, російська та українська еліти в змаганнях за Правобережну Україну середини ХІХ століття. – Хмельницький, 2011.

Земський Ю. С. Соціальний проект для України за світоглядними переконаннями українофілів середини ХІХ ст. // *Український історичний журнал* (Київ). – 2011. – № 2. – С. 21–40.

Історія літератури: Збірник статей / Упоряд. О. Галета, Є. Гулевич, З. Рибчинська (Центр гуманітарних досліджень Львівського національного університету імені Івана Франка). – Київ, 2010.

Капелер А. Самоучка, жінка, кацапка: Олександра Єфименко та Київська історична школа // *Україна модерна* (Київ). – 2010. – Число 6 (17). – С. 45–76.

Касьянов Г. Українська інтелігенція на рубежі ХІХ–ХХ століть: соціально-політичний портрет. – Київ, 1993.

Касьянов Г. В. Теорії нації та націоналізму. – Київ, 1999.

Кирчів Р. Ф. Етнографічно-фольклористична діяльність «Руської трійці» / АН УРСР. Львівське відділення Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського. – Київ, 1990.

Кіян О. Історіософія Володимира Антоновича // *Київська старовина* (Київ). – 2006. – № 3, березень–квітень. – С. 61–75.

Козут З. Коріння ідентичности. Студії з ранньомодерної та модерної історії України / Перекл. з англ. С. Грачової та ін.; Наук. ред. Т. Курила та ін.; Післямова В. Кравченка. – Київ, 2004.

Колесник І. І. Гоголь у культурно-інтелектуальній історії України: міфи та стереотипи (до 200-річчя Миколи Гоголя) // *Український історичний журнал* (Київ). – 2009. – № 2. – С. 135–160.

Колесник І. І. Українська культура та історіографія: історія ментальностей // *Український історичний журнал* (Київ). – 2002. – № 1. – С. 26–37.

Колесник І. І. Інтелектуальне співтовариство як засіб легітимації культурної історії України. XIX століття // Український історичний журнал (Київ). – 2008. – № 1. – С. 169–193.

Кондратюк К. Українська історіографія XIX – початку XX століть: основні напрями і концепції. – Львів, 2002.

Кравченко В. «Історія русів» у сучасних інтерпретаціях // Кравченко В. Україна, Імперія, Росія: Вибрані статті з модерної історії та історіографії. – Київ, 2011. – С. 299–318.

Крижановська О. О. Таємні організації в громадсько-політичному житті України (масонський рух у XVIII – на початку XX ст.). – Київ, 1998. [= *Крижановська О. О.* Таємні організації: масонський рух в Україні. – Київ, 2010. – (Сер. «Невідома Україна»)].

Круглашов А. Драма інтелектуала: політичні ідеї Михайла Драгоманова. – Чернівці, 2000.

Куций І. Українська науково-історична думка Галичини (1830–1894 рр.): рецепція національної історії. – Тернопіль, 2006.

Лейн В. Г. Дати на службі націй: польсько-українська дискусія кінця XIX – початку XX ст. навколо дати заснування університету у Львові // Україна модерна (Львів). – 1999. – Число 2–3 (за 1997–1998 рр.). – С. 122–131.

Лисяк-Рудницький І. Інтелектуальні початки нової України // Лисяк-Рудницький І. Історичні есе: У 2-х томах / Відп. ред. Ф. Сисин; Упорядн. Я. Грицак. – Київ, 1994. – Т. 1. – С. 173–191.

Лисяк-Рудницький І. Каразин і початки українського національного відродження // Лисяк-Рудницький І. Історичні есе: У 2-х томах / Відп. ред. Ф. Сисин; Упорядн. Я. Грицак. – Київ, 1994. – Т. 1. – С. 203–220.

Лисяк-Рудницький І. Карпатська Україна: народ у пошуках своєї ідентичності // Лисяк-Рудницький І. Історичні есе: У 2-х томах / Відп. ред. Ф. Сисин; Упорядн. Я. Грицак. – Київ, 1994. – Т. 1. – С. 451–470.

Лисяк-Рудницький І. Перша українська політична програма «Передне слово» до «Громади» Михайла Драгоманова // Лисяк-Рудницький І. Історичні есе: У 2-х томах / Відп. ред. Ф. Сисин; Упорядн. Я. Грицак. – Київ, 1994. – Т. 1. – С. 349–374.

Магочій П. Р. Історія України / Авторизов. пер. з англ. Е. Гийдела і С. Грачової. – Київ, 2007. – С. 306–316 (Розділ 28. Українське національне відродження у Наддніпрянщині до 1860-х років), 317–330 (Розділ 29. Український національний рух у Наддніпрянській Україні після доби реформ), 342–348 (Розділ 31. Українське національне пробудження в Австрійській імперії до 1848 року), 349–357 (Розділ 32. Революція 1848 року), 374–391 (Розділ 34. Український національний рух в Австро-Угорщині, 1848–1914 роки).

Магочій П. Р. Мовне питання як фактор національного руху // Магочій П. Р. Галичина (історичні есе). – Львів, 1994. – С. 131–155.

Мазена В. Історіософські ідеї Івана Франка // Київська старовина: Науковий історико-філологічний журнал (Київ). – 2000. – № 1, січень–лютий. – С. 62–72; № 2, березень–квітень. – С. 18–32; № 3, травень–червень. – С. 38–80.

Маслійчук В. Л. Провінція на перехресті культур: Дослідження з історії Слобідської України XVII–XIX ст. – Харків, 2007.

Меджецький В. Селяни у націотворчих процесах Центральної і Східної Європи у другій половині XIX – на початку XX століття // Україна модерна (Львів). – 2001. – Число 6. – С. 59–76.

Миллер А. И. «Украинский вопрос» в политике властей и русском общественном мнении (вторая половина XIX в.). – Санкт-Петербург, 2000 (2-ге, доповнене вид.: Украинский вопрос в Российской империи. – Киев, 2013).

Мозер М. Мовне відродження галицьких українців (1772–1848/49 рр.) у центральноєвропейському контексті // Міхаель Мозер. Причинки до історії української мови. Вид. третє перегл. і поправл. / За заг. ред. С. Вакуленка. – Вінниця, 2011. – С. 303–331.

Мудрий М. Ідеологія чи світогляд? До питання про теоретичні засади Руського Собору 1848 року // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 2009. – Вип. 44. – С. 75–106.

Мудрий М. Національно-політичні орієнтації в українському суспільстві Галичини австрійського періоду у висвітленні сучасної історіографії // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 2002. – Вип. 37/1. – С. 465–500.

Мудрий М. Формування новочасної національно-політичної культури українського суспільства Галичини (проблема зовнішніх моделей) // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 2003. – Вип. 38. – С. 115–147.

Наумов С. О., Посохов С. І. Харківський університет у суспільно-політичному русі другої половини XIX – початку XX ст. // Український історичний журнал (Київ). – 2005. – № 1. – С. 56–70.

Нахлік Є. К. Доля – Los – Судьба: Шевченко і польські та російські романтики. – Львів, 2003.

Нахлік Є. К. Пантелеймон Куліш: Особистість, письменник, мислитель: У 2 т. / НАН України. Львівське відділення Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка. Серія «Літературознавчі студії». Вип. 11/12. – Київ, 2007. – Т. 1: Життя Пантелеймона Куліша: Наукова біографія; Т. 2: Світогляд і творчість Пантелеймона Куліша.

Нахлік Є. К. Перелицьований світ Івана Котляревського: текст – інтертекст – контекст. – Львів, 2015. – (Серія «Літературознавчі студії»; вип. 21).

Паишук А. Філософський світогляд Івана Франка. – Львів, 2007.

Пахолків С. Українська інтелігенція у Габсбурзькій Галичині: освічена верства й емансипація нації / Пер. з нім. Х. Николин. – Львів, 2014.

Перерва В. Церковні школи в Україні (кінець XVIII – початку XX ст.): забутий світ. – Біла Церква, 2014. – Т. I: Загальна частина.

Пінчук Ю. А. Історичні студії Миколи Костомарова як фактор формування самоусвідомлення української нації / НАН України. Інститут історії України. – Київ, 2009.

Плохій С. Козацький міф. Історія та націєтворення в епоху імперій / Авториз. пер. з англ. М. Климчука. – Київ, 2013.

Плохій С. Великий переділ. Незвичайна історія Михайла Грушевського. – Київ, 2011.

Поліщук Я. І ката, і героя він любив... : Михайло Коцюбинський: літературний портрет. – Київ, 2010.

Попович М. В. Нарис історії культури України. – Київ, 1999. – С. 290–379 (Культура України першої половини XIX ст.), 380–535 (Культура України другої половини XIX – початку XX ст.).

Прицак О. Історіософія Михайла Грушевського // Грушевський М. Історія України-Руси: В 11 т., 12 кн. / Редкол.: П. С. Сохань (голова) та ін. – Київ, 1991. – Т. 1. – С. XL–LXXIII.

Райківський І. Ідея української національної єдності в громадському житті Галичини ХІХ століття. – Івано-Франківськ, 2012.

Райківський І. Я. Взаємини галицьких і наддніпрянських діячів у 1830–1840-х рр. // Український історичний журнал (Київ). – 2009. – № 1. – С. 39–55.

Райківський І. Я. Концептуальні засади українського національного відродження ХІХ століття // Вісник Прикарпатського університету. Історія (Івано-Франківськ). – 2007. – Вип. ХІІ–ХІІІ. – С. 3–14; 2008. – Вип. ХІV. – С. 3–17.

Сарбей В. Г. Микола Зібер у контексті своєї і нинішньої епохи // Український історичний журнал (Київ). – 1995. – № 6. – С. 79–91.

Світленко С. І. Світ модерної України кінця ХVІІІ – початку ХХ століття: 36. наук. праць. – Дніпропетровськ, 2007.

Сергієнко Г. Я. Кирило-Мефодіївське товариство: утвердження ідеї національного відродження України в слов'янському світі // Український історичний журнал (Київ). – 1996. – № 1. – С. 14–28.

Середа О. Національна свідомість і політична програма ранніх народовців у Східній Галичині (1861–1867) // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 1999. – Вип. 34. – С. 199–214.

Скринник М. А. Наративні практики української ідентичності: Доба Романтизму. – Львів, 2007.

Сухий О. Від русофільства до москвофільства (російський чинник у громадській думці та суспільно-політичному житті галицьких українців у ХІХ столітті). – Львів, 2003.

Тельвак В. Теоретико-методологічні підстави історичних поглядів Михайла Грушевського (кінець ХІХ – початок ХХ століття). – Дрогобич, 2002.

Толочко А. Киевская Русь и Малороссия в ХІХ веке. – Киев, 2012. – (Глава вторая: Россия «открывает» Украину. – С. 47–133; Глава шестая: Спор о наследии Киевской Руси: Максимович versus Погодин. – С. 205–235).

Томпсон Е. М. Трубадури імперії: Російська література і колоніалізм / Пер. з англ. М. Корчинської. – Київ, 2006.

Турій О. «Попи» і «хлопи»: соціальна «доктрина» греко-католицького духовенства і національно-політична мобілізація українського селянства Галичини в середині ХІХ століття // Ковчег: Науковий збірник із церковної історії. – Львів, 2001. – Число 3. – С. 296–320.

Турій О. «Українська ідея» в Галичині в середині ХІХ століття // Україна модерна (Львів). – 1999. – Число 2–3 (за 1997–1998 рр.). – С. 59–75.

Турій О. Греко-Католицька Церква та українська національна ідентичність у Галичині // Ковчег: Науковий збірник із церковної історії (Львів). – 2003. – Число 4: Еклезіяльна й національна ідентичність греко-католиків Центрально-Східної Європи / Відп. ред. О. Турій. – С. 67–85.

Турій О. Національне і політичне полонофільство серед греко-католицького духовенства Галичини під час революції 1848–1849 років // Записки Наукового товариства імені Шевченка (Львів). – 1994. – Т. ССХХVІІІ: Праці Історично-філософської секції. – С. 183–206.

Україна. Процеси націотворення / Упор. Андреас Каппелер; пер. з нім. – Київ, 2011.

Фенич В. Конфесійна та національна ідентичність духовенства Мукачівської греко-католицької єпархії 1771–1949 рр. // Ковчег: Науковий збірник із церковної

історії (Львів). – 2003. – Число 4: Еклезіяльна й національна ідентичність греко-католиків Центрально-Східної Європи / Відп. ред. О. Турій. – С. 146–161.

Химка І. Релігія й національність в Україні другої половини XVIII – XX століть // Ковчег: Науковий збірник із церковної історії (Львів). – 2003. – Число 4: Еклезіяльна й національна ідентичність греко-католиків Центрально-Східної Європи / Відп. ред. О. Турій. – С. 55–66.

Чарнецький С. Історія українського театру в Галичині. Нариси, статті, матеріали, світлини. – Львів, 2014.

Шкандрій М. В обіймах імперії: Російська і українська літератури новітньої доби / Пер. П. Таращук. – Київ, 2004.

Шкраб'юк П. Ми, українські радикали... (Михайло Павлик і Радикальна партія). – Львів, 2012.

Шпорлюк Р. Українське національне відродження в контексті європейської історії кінця XVIII – початку XIX століть // Україна: наука і культура (Київ). – 1991. – Вип. 25. – С. 159–167.

Янишин Б. М. Українська міська політична еліта в Галичині та народівський рух останньої третини XIX ст.: становлення та інституційний розвиток / НАН України. Інститут історії України. – Київ, 2008.

Яременко В. І. Історіософський зміст Шевченкових «Гайдамаків» (до 170-річчя виходу поеми) // Український історичний журнал (Київ). – 2011. – № 2. – С. 159–179.

Ясь О. Ідеалістичні та ірраціональні мотиви в науковій творчості Миколи Костомарова // Україна модерна (Київ–Львів). – 2006. – Число 10. – С. 37–57.

Ясь О. Історик і стиль. Визначні постаті українського історіописання у світлі культурних епох (початок XIX – 80-ті роки XX ст.): У 2 ч. / За ред. В. А. Смоля. – Київ, 2014. – Ч. 1.

Ясь О. В. «Свій» серед «чужих», «чужий» серед «своїх». «История Малой России» Д. Бантиша-Каменського у світлі українсько-російського культурного перехрестя (до 220-річчя Дмитра Бантиша-Каменського) // Український історичний журнал (Київ). – 2009. – № 2. – С. 160–194.

Ясь О. В. Дослідницький інструментарій та інтелектуальні засади «Истории Малороссии» Миколи Маркевича // Український історичний журнал (Київ). – 2006. – № 1. – С. 27–42.

Ясь О. В. Традиції великих історичних наративів у світлі культурних епох кінця XVIII – XX ст. // Український історичний журнал (Київ). – 2012. – № 5. – С. 6–38.

5. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ УСПІШНОСТІ

Підсумкова (семестрова) оцінка аспіранта визначається за рейтинговою системою. Рейтинговий показник формується за **100-бальною шкалою**, як максимально можливий показник роботи аспіранта протягом семестру і за результатами іспиту.

Рейтинговий показник складається з таких **компонентів**:

— Результатів відвідування лекцій (**16 балів**). Передбачається, що присутність аспіранта на кожній лекції відзначатиметься одним балом.

— За результатами практичних занять аспірант може максимально отримати 34 бали.

— Результатів іспиту (**50 балів**), що визначає знання основних фактів і теоретичних положень курсу. Результат іспиту в рейтингових балах визначається за

розгорнутими письмовими відповідями на два питання екзаменаційного білету (30 балів = 15 балів x 2) і виконанням тестового завдання (20 балів).

Шкала перерахування підсумкових оцінок

Оцінка за 100-бальною рейтинговою шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за заліковою (екзаменаційною) шкалою
90 – 100	A	Зараховано (Відмінно)
81 – 89	B	Зараховано (Дуже добре)
71 – 80	C	Зараховано (Добре)
61 – 70	D	Зараховано (Задовільно)
51 – 60	E	Зараховано (Достатньо)
0 – 50	FX	Не зараховано (Незадовільно) з можливістю повторного складання

Критерії оцінювання навчальних досягнень аспірантів

При оцінюванні навчальних досягнень враховується:

— рівень оволодіння історичними знаннями; знання хронологічних меж періодів, найважливіших історичних подій і процесів; визначення характерних суттєвих рис історичних явищ і подій;

— рівень умінь групування (класифікації) фактів за вказаною ознакою, розкриття причинно-наслідкових зв'язків між подіями;

— рівень оволодіння практичними вміннями та навичками роботи з науковою літературою та історичними джерелами; обґрунтування власного ставлення аспіранта щодо історичної події, явища, діяча.

Усі види оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюються за критеріями, наведеними в таблиці.

Рівні навчальних досягнень	Оцінка	Критерії навчальних досягнень аспірантів
I. Незадовільний	2	Аспірант (аспірантка) називає декілька подій, дат, історичних постатей або історико-географічних об'єктів; вибирає правильний варіант відповіді на рівні «так – ні»; може кількома реченнями розповісти про історичну подію чи постать; впізнати її за описом; має загальне уявлення про історичну карту
II. Задовільний	3	Аспірант (аспірантка) самостійно відтворює фактичний матеріал курсу; визначає окремі ознаки історичних понять; стисло характеризує історичні постаті; встановлює послідовність подій; показує на історичній карті основні місця подій; користується за допомогою викладача наочними та текстовими джерелами історичної інформації

III. Добрий	4	Аспірант (аспірантка) послідовно і логічно відтворює навчальний матеріал теми; використовує набуті знання за аналогією; дає правильне визначення історичних понять; аналізує описані історичні факти; порівнює однорідні історичні явища; визначає причинно-наслідкові зв'язки між ними; узагальнює окремі факти і формулює висновки, обґрунтовуючи їх конкретними фактами; дає порівняльну характеристику історичних явищ; синхронізує події у межах курсу; називає дві-три позиції наукової літератури по темі; використовує історичні документи як джерело знань; аналізує зміст історичної карти
IV. Відмінний	5	Аспірант (аспірантка) використовує набуті знання для вирішення нової навчальної проблеми; може вільно та аргументовано висловлювати власні судження; виявляє розуміння історичних процесів; робить аргументовані висновки, спираючись на широку історіографічну та джерельну базу; порівнює і систематизує дані історичних карт; синхронізує події вітчизняної та всесвітньої історії, уміє виокремити проблему і визначити шляхи її розв'язання

6. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

До засобів діагностики успішності аспірантів належать:

- 1. Контрольні завдання (додаток).**
- 2. Тестові завдання (додаток).**

Автор _____ /Мудрий М. М./

КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ:

1. Розкрийте зміст поняття «інтелектуальна історія». Поміркуйте над його українською специфікою, зокрема у співставленні з поняттям «історія ментальності». Поясніть роль інтелектуальної історії для міждисциплінарного кооперування та інтеграції суспільних наук.

2. Охарактеризуйте філософсько-історичне підґрунтя українського «національного відродження» першої половини ХІХ ст. Поясніть суть просвітницької ідеології. У чому полягала специфіка Просвітництва у житті народів Центрально-Східної Європи?

3. Визначте основні риси Романтизму як нової ідейно-культурної течії та її вплив на розвиток українського національного руху. Як Ви розумієте слова Миколи Гоголя, який назвав Гердера «одним із зодчих історії людства»?

4. Охарактеризуйте чинники, які мали визначальний вплив на формування самосвідомості українців на початковому етапі «національного відродження» (пам'ять про козацтво, діяльність масонських організацій, літературний рух).

5. Поясніть сутність ідеї слов'янської взаємності в українському русі першої половини ХІХ ст.; охарактеризуйте програмні положення та форми діяльності «Руської трійці» та Кирило-Мефодіївського товариства.

6. Охарактеризуйте бачення «українського питання» російською та австрійською владою і громадськістю в першій половині ХІХ ст.

7. Визначте сутність поняття «народництво»/ «народолюбство». Поясніть способи поєднання «народолюбства» з українською національною ідеєю. Як Ви розумієте різницю понять «українофільство» і «українство»?

8. Поясніть взаємозв'язок між історіографією та ідеологією українського руху. На прикладах проілюструйте процес так званої націоналізації історії. Чому, на Вашу думку, в українському русі науковець-історик і патріот-поширювач національної свідомості майже завжди поєднувалися в одній особі?

9. Визначте відмінності між «культурницькою» і «політичною» течіями в українському русі. Охарактеризуйте політичні погляди Михайла Драгоманова. Поміркуйте, які чинники сприяли, а які перешкождали в ХІХ ст. утвердженню ідеї національної єдності українців.

10. Охарактеризуйте національно-політичні орієнтації в українському суспільстві в Галичині, на Буковині й Закарпатті: полонофільство, русофільство («москвофільство»), українофільство. Поміркуйте над причинами їх появи, взаємодією та її наслідками.

11. Як Ви розумієте сутність процесу «соціалізації» української національної ідеї в Галичині? Беручи до уваги світогляд Івана Франка, визначте спільне і відмінне між радикальною і народовецькою течіями в українському русі Галичини.

12. Визначте сутність поняття «національна культура». Поміркуйте, чи існував зв'язок між культурно-інтелектуальними та політичними процесами в Україні ХІХ століття.

13. Назвіть університети, які були створені й діяли в Україні ХІХ століття. Визначте їхнє освітньо-наукове та соціальне призначення.

14. Охарактеризуйте стильові риси романтизму та реалізму в українській літературі, театральному й музичному мистецтві, архітектурі, живопису. Порівняйте їх.

15. Охарактеризуйте стильові риси модернізму в українській літературі, театральному й музичному мистецтві, архітектурі, живопису. Визначте зміни, які відбулися у порівнянні з періодом романтизму та реалізму.

16. Порівняйте становище Церкви в австрійській та російській частинах України. Визначте роль Церкви у формуванні основ новочасного українського суспільства.

17. Поясніть, як Ви розумієте поняття «інтелігент» та «інтелектуал» у застосуванні до історії України XIX століття. Спробуйте визначити критерії для їх розмежування.

Додаток 2

ЗРАЗОК ТЕСТОВОГО ЗАВДАННЯ:

Варіант 1	Прізвище та ім'я аспіранта (-ки)
	Академічна група
	Дата

1. Позначте рік перезаснування австрійською владою Львівського університету: — А 1784 р. — Б 1805 р. — В 1834 р. — Г 1865 р. — Д 1875 р.

2. Позначте твір, в якому говорилося про історичне покликання України: підняти інших слов'ян на боротьбу за національне відродження в усіх сферах економічного, соціального і духовного життя: — А «Історія Русів». — Б «Енеїда». — В «Руська правда». — Г «Книги буття українського народу». — Д «Конституція».

3. Завданням якого навчального закладу міністр освіти Російської імперії С. Уваров вважав «поширювати російську культуру і російську національність на спольщених землях Західної Росії»? — А Харківського університету. — Б Крем'янецького ліцею. — В Рішельєвського ліцею в Одесі. — Г Університету Св. Володимира в Києві. — Д Чернівецького університету.

4. Прочитайте уривок із біографії українського громадсько-політичного і культурного діяча та позначте його прізвище: *«Він здобув освіту в Харківському університеті і після недовгого вчителювання на Волині одержав у 1845 р. призначення до Київського університету. У своїх лекціях з історії, книгах він показував не лише подібність, але й відмінність «двох народностей» (російської та української), дві засади історичного розвитку: демократичну, козацьку в Україні і самодержавну, притаманну Росії».*

— А Т. Шевченко. — Б П. Куліш. — В М. Костомаров. — Г М. Шашкевич. — Д Я. Головацький.

5. Позначте суспільно-політичний принцип, який набув поширення і став визначальним у XIX ст.: — А принцип соціального характеру держави, який полягав у захисті державою інтересів кожної особи, всіх класів та інших соціальних груп і суспільства загалом. — Б принцип демократизму, який виявлявся насамперед у

визнанні народу носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в будь-якій державі. — **В** принцип солідаризму, який передбачав об'єднання зусиль усіх верств суспільства навколо ідеї підвищення матеріального та культурно-освітнього рівня селянства. — **Г** принцип суверенітету нації як нової культурної чи політичної цілості, консолідованої з етносу/етносів на підставі громадянського патріотизму й усвідомлення причетності до спільної батьківщини. — **Д** принцип пролетарської єдності, який полягав у об'єднанні робітників навколо захисту соціальних прав та ідеї встановлення «пролетарської диктатури».

6. Позначте українського історика та громадсько-політичного діяча, який був послідовником еволюціонізму, не вірив у швидкі революційні зміни, вважаючи, що лише послідовна просвітницька діяльність та піднесення свідомості народу є єдино правильним шляхом; як політик-культурник був одним з ідеологів «європейськості» українського народу з огляду на необхідну орієнтацію подальшого розвитку; задекларувавши негативну роль Польщі в історії України, вважав за доцільне відмежуватися і від Росії (зокрема, впливів її культури) задля більшої кристалізації власне українства та його інтеграції в Європу: — А М. Костомаров. — Б П. Куліш. — В М. Драгоманов. — Г В. Антонович. — Д М. Грушевський.

7. Позначте дві течії в українському русі в Російській імперії другої половини XIX ст.: — А позитивістська і модерністська. — Б політична і соціальна. — В культурницька і економічна. — Г автономістська і самостійницька. — Д культурницька і політична.

8. Позначте головний компонент національно-політичного світогляду галицьких народоців: — А галицькі русини – частина слов'янського простору. — Б українці – самобутня нація, окрема від польської та російської. — В українці – частина польської політичної нації. — Г галицькі русини – окремий народ у складі монархії Габсбургів. — Д українці – частина єдиного загальноруського культурно-духовного простору.

9. Позначте соціальну верству, яка стала рушійною силою українського руху в Галичині у другій половині XIX століття: — А шляхта. — Б інтелігенція. — В робітництво. — Г селянство. — Д купецтво.

10. Установіть хронологічну послідовність подій (.....):

А вихід у світ поеми «Енеїда» І. Котляревського.

Б вихід у світ збірки поезій «Кобзар» Т. Шевченка.

В вихід у світ альманаху «Русалка Дністровая».

Г вихід у світ першого українського історичного роману «Чорна рада» П. Куліша.